

В статье раскрывается роль лабораторных работ по дисциплине «Медицинская химия» студентами-первокурсниками для научно-исследовательской работы, которая характеризуется умением трансформировать приобретенные практические навыки в высокопрофессиональные профессиональные навыки. Приведены основные направления выполнения научно-исследовательских работ в созданном на базе кафедры «Центре биоэлементологии».

Ключевые слова: лабораторные занятия, научно-исследовательская работа, профессиональная подготовка.

Стаття надійшла 8.06.2015 р.

The article reveals the role of laboratory work on discipline "Medical Chemistry" for the first-year students' research work, characterized by the ability to transform acquired practical skills in the highly professional skills. The basic directions of research work are presented by the "Center of bioelementology, as part of the Department.

Key words: laboratory classes, research work, professional training.

УДК 81'243 : 378.14

Н. В. Петрушова

Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка, м. Полтава

ОРГАНИЗАЦИЯ ДИСТАНЦИОННОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Автор статті досліджує особливості організації дистанційної освіти в сучасних умовах в Україні взагалі та стосовно навчання іноземним мовам під час викладання у вищих навчальних закладах. Проводиться аналіз існуючих форм, методів, прийомів та засобів організації дистанційного навчання, зупиняючись на роботі зі студентами немовних спеціальностей при вивченні іноземних мов. Синтезуючи досліджений матеріал, автор також пропонує свою модель успішної дистанційної роботи викладача та окреслює необхідні умови для викладача при навчанні іноземним мовам.

Ключові слова: нові інформаційні технології навчання, дистанційна освіта, інтернет-технології, веб-ресурси.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується постійним пошуком нових форм і методів навчання для розвитку всебічно розвинутої особистості. Кожен педагог у своїй практиці викладання прагне до використання найцікавіших для студентства форм подачі матеріалу, які в доступній та візуалізованій формі приводять до успішного сприйняття дисципліни і запам'ятовування необхідної інформації. У наш час це неможливо без використання нових інформаційних технологій, сучасних технічних засобів. Нові інформаційні технології навчання покликані інтенсифікувати навчально-виховний процес на всіх його рівнях, підвищувати його ефективність і якість, розвивати творчий потенціал учнів, сприяти прагненню до самоосвіти, комунікативної та дослідницької діяльності. Частіше всіх НІТН реалізуються за допомогою використання комп'ютера, зокрема, інтернет-технологій.

Найбільш широкі перспективи в аспекті використання Інтернету як засоба викладання відкрилися для дистанційного навчання. Якщо раніше, до кінця ХХ століття, неможливість для учня відвідувати заняття була перешкодою для здобуття знань, то в даний момент дистанційне навчання є однією з форм здобуття освіти. В Україні, наприклад, більшість вищих учбових закладів прирівнює дистанційне навчання до заочної форми. Тобто за наявності певних обставин, які не дозволяють явку студента на заняття, йому може бути дозволено отримувати освіту дистанційно. З іншого боку існує ряд вчених-педагогів, які визначають дистанційне навчання як частину самостійної роботи студентів-заочників, тобто як форму самоосвіти. Найповнішим і найлогічнішим, з проаналізованих нами визначень поняття «Дистанційне навчання», є трактування О. О. Андрєєва: «Це синтетична, інтегральна, гуманістична форма навчання, яка базується на використанні широкого спектру традиційних і нових інформаційних технологій та їх технічних засобів, які застосовуються для доставки навчального матеріалу, його самостійного вивчення, організації діалогового обміну, між викладачем та учнем, коли процес навчання не співвідноситься з їх розташуванням в просторі і в часі, а також з конкретною освітньою установою» [1]. Дистанційна освіта (e-learning, тобто навчання за допомогою електронних носіїв інформації в мережі Інтернет) широко поширена у всьому світі, маючи ряд переваг: відсутність необхідності відвідувати учбовий заклад і витрачати час на дорогу; гнучкість навчального графіку; значна економія; інтерактивність навчання – можливість спілкування за допомогою мережі Інтернет зі своїми викладачами й однокурсниками; величезний вибір літератури та аудіовізуальних матеріалів.

Навчання ж іноземним мовам, окрім теорії, завжди потребувало практики і базувалося на необхідності спілкування з носіями мови, регулярному іншомовному комунікативному

середовищі. Тому до введення інтернет-технологій дистанційне навчання іноземним мовам зіткнулося з рядом грошових, витратних за часом, технічних проблем. У сучасних умовах при організації дистанційного навчання, завдання викладача полягає в тому, щоб створити індивідуальні умови для кожного студента, вибрати такі методи навчання, які дозволили б кожному студентові розкрити свій потенціал, як розумовий, так і творчий. Нові технології змушують викладача вчитися орієнтуватися у великій кількості інтернет-ресурсів, досліджувати нові освітні методи й підходи до їх використання. Успішність та якість дистанційного навчання іноземній мові залежить від ефективності організації самого процесу, використаних методик, різноманітності матеріалів, а також, від майстерності викладача, його консультацій та послідовності, регулярності виконання завдань студентом.

Метою роботи було розгляд існуючих форм і методів організації і здійснення дистанційного навчання іноземним мовам студентів немовних спеціальностей (по відношенню до профільних мовознавців необхідно вибудовувати інтенсивнішу й різноманітнішу програму). При вивченні даного питання досліджувалися праці Шукіна А. М., Топалової В. М., Гришковой Р. О., Полат Є. С., Нісімчука А. С., Ахаяна А. А., Андреева О. О. та ін.

Відносно методів навчання, які використовуються в дистанційній освіті, то можливо застосовувати майже всі традиційні (репродуктивний метод, метод проблемного навчання, дослідницький, метод проектів та ін.), необхідно лише знайти відповідну кожному методу технологію навчання в мережі Інтернет. Вибір методів також залежить від рівня майстерності викладача, якому необхідно дотримуватися основних принципів дистанційного навчання [4]: індивідуалізації, гуманізму, інтерактивності, ідентифікації, мобільності та ін.

При навчанні іноземним мовам використовуються активні і інтерактивні методи (взаємодія викладача і студента з інформаційно-освітнім середовищем та між собою), інформаційно-рецептивний метод, який передбачає сприйняття матеріалу та його засвоєння, репродуктивний метод (відтворення вивченої інформації), а також метод теоретико-практичного вивчення мови (виконання тренувальних вправ). Дані методи реалізуються завдяки використанню різних прийомів семантизації або перевірки рівня розуміння матеріалу, таких як: демонстрація, пояснення, бесіда, розповідь, повторення, виконання практичних завдань. Сучасні комп'ютерні технології дають можливість для реалізації даних прийомів у процесі навчання мовам.

Під час організації дистанційного навчання іноземним мовам зі студентами немовних спеціальностей існує ряд особливостей у порівнянні з роботою зі студентами-лінгвістами. Якщо в другому випадку викладачеві досить виконувати роботу консультанта та екзаменатора, то при зазвичай низькому рівні володіння іноземною мовою студентів немовних спеціальностей, необхідно також розповідати про існуючі граматичні правила, роз'яснювати незрозумілі моменти, відповідати на запитання – тобто повністю контролювати процес, регулярно знаходячись «в мережі». Виходячи з цього, як визначає Жилкін В. В. [3], можна виділити дві основні форми сучасного дистанційного навчання (якщо у студента немає можливості відвідувати викладача): «on-line» (викладач і студент одночасно знаходяться в системі) і «off-line» (час виконання того або іншого завдання не залежить від присутності викладача, який лише регулярно відповідає на запитання та перевіряє кінцевий результат).

Серед основних форм роботи «on-line» можна виділити наступні: on-line лекція – лекція в реальному режимі часу (заздалегідь обумовленому), найчастіше за допомогою програми Skype, при цьому викладач може відповідати на запитання та представляти додаткові матеріали – презентації, відеоматеріали та ін.; on-line семінар (вебінар) або on-line конференція – заздалегідь отримавши учбові матеріали і виконавши необхідні завдання, студенти «зустрічаються» з викладачем в системі для відповідей та обговорення на задану тематику; on-line консультація – регулярна форма спілкування викладача із студентами за допомогою програм Skype або ICQ, в режимі запитання-відповідь; on-line опитування (тест / іспит) – необхідна форма контролю, що має на увазі двосторонню відеоприсутність екзаменатора і студента.

У режимі off-line – студенти заходять в систему (на сторінку викладача / по вказаних посиланнях і так далі) у будь-який слушний для них час, для того, щоб скористатися заздалегідь підготовленими навчальними матеріалами. До даної форми дистанційного навчання відносяться такі, як: спілкування через web-сторінку (сайт) викладача (де можна скачати всі необхідні навчальні матеріали), листування за допомогою електронних повідомлень (e-mail), обмін думками на форумах, ведення блогів, відеолекції в записі та ін. З викладачем можна також зв'язатися по телефону. Отримавши повідомлення (завдання, тексти, вправи будь-якої форми), студент може

ознайомитися й самостійно працювати з матеріалом в такому режимі та щоденному об'ємі, який до вподоби саме йому.

Інформаційна система Інтернет пропонує різні види ресурсів, які можна використовувати під час дистанційного навчання. Окрім електронної пошти та можливості обміну відео і текстовими повідомленнями в програмах ICQ і Skype, під час навчання можна абсолютно безкоштовно мати доступ до інформаційних ресурсів (до бібліотек, архівів); довідкових каталогів (Яндекс, Yahoo!); різних пошукових систем (Google, Hotbob, Altavista, Яндекс), які надають різноманітну інформації.

Під час вивчення іноземних мов дистанційно в мережі Інтернет існує безліч можливостей для перегляду різних автентичних відеоматеріалів, для прослухування особливостей вимови тих або інших слів, але головне – для спілкування з носіями мови. Можна сказати, що у наш час Інтернет – це повна заміна лінгфонних кабінетів, які майже припинили своє існування, й прекрасний засіб для самоосвіти. На просторах всесвітньої мережі можна також знайти величезну кількість програм, за допомогою яких можливо розвивати, тренувати, удосконалювати і перевіряти свої навички володіння будь-якою іноземною мовою.

Таким чином, заохочення з боку викладача використовувати студентом весь спектр інтернет-ресурсів дозволяє: поповнювати активний і пасивний словарний запас лексику сучасної іноземної мови; познайомитися з лінгвокраєзнавчим матеріалом, традиціями й соціально-культурними цінностями країни, мова якої вивчається; удосконалювати комунікативні навички, розвиваючи свою усне (при спілкуванні on-line) й писемне мовлення (впродовж листування); активізувати розумово-дослідницьку діяльність під час пошуку необхідної інформації; оптимізувати процес навчання й підвищувати його якість та ін. Все це сприяє формуванню стійкої зацікавленості у вивченні іноземної мови, що важливо для студентів немовних спеціальностей.

Необхідними технічними засобами для організації дистанційного навчання, у відповідності з нормативними базами [4], є: всі необхідні для організації й управління дистанційним навчанням апаратні засоби (персональні комп'ютери, постійна наявність мережі, устаткування для відеоконференцій та ін.), все необхідне програмне забезпечення, яке має бути ліцензійним, та весь спектр навчальних веб-матеріалів.

Веб-ресурси навчальних дисциплін можуть містити [4]: апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, обладнання для відеоконференц-зв'язку тощо), що забезпечують розробку та використання веб-ресурсів навчального призначення, управління навчальним процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному й асинхронному режимах; - інформаційно-комунікаційне забезпечення із пропускну здатністю каналів, що надає всім суб'єктам дистанційного навчання навчального закладу цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації навчального процесу у синхронному та асинхронному режимах; - програмне забезпечення загального та спеціального призначення (у тому числі для осіб з особливими потребами), яке має бути ліцензійним або побудованим на програмних продуктах з відкритими кодами; - веб-ресурси навчальних дисциплін (програм), що необхідні для забезпечення дистанційного навчання, можуть містити: -методичні рекомендації щодо їх використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо; -документи планування навчального процесу (навчальні програми, навчально-тематичні плани, розклади занять); -відео- та аудіозаписи лекцій, семінарів тощо, мультимедійні лекційні матеріали, термінологічні словники, практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх виконання, віртуальні лабораторні роботи із методичними рекомендаціями щодо їх виконання, віртуальні тренажери із методичними рекомендаціями щодо їх використання; -пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, тестування із автоматизованою перевіркою результатів, тестування із перевіркою викладачем, ділові ігри із методичними рекомендаціями щодо їх використання; -електронні бібліотеки чи посилання на них, бібліографії та ін. [4].

Формуючи пакет навчальних матеріалів для роботи із студентами в мережі Інтернет, викладачеві необхідно зважати на не лише специфіку дисципліни, але й на індивідуальні особливості кожного дистанційного студента (наприклад, при порушеннях слуху – не задавати «прослухати матеріал»), пропонуючи широкий спектр різноманітних матеріалів, завдань, тестів і т.д. Дані учбові ресурси мають бути не лише різних видів, але й різних рівнів складності, зважаючи на різну базову освіту студентів.

У якості висновку, виходячи з проаналізованих методів, принципів, форм і засобів дистанційного навчання, хотілося б запропонувати наступну схему роботи викладача з дистанційними студентами немовних спеціальностей по вивченню іноземних мов: Крок 1. Викладач, ознайомившись з методикою організації дистанційного навчання, готує весь навчально-методичний комплекс дисципліни – лекційний курс (у відеоформаті) відносно граматики, фонетики, лексики, синтаксису даної мови; завдання до семінарів, лабораторних (у вигляді текстових файлів); тести, контрольні (у вигляді спеціальних програм, які пересилають результати на електронну адресу викладача); додаткові матеріали – електронні й текстові підручники, аудіо й відеофайли та ін. Крок 2. На сайті вищого навчального закладу, в якому існують програми дистанційного навчання, створюється інтернет-сторінка для кожного задіяного викладача. Дана сторінка повинна містити певний набір можливостей для студента, що відвідав її, – можливість прочитати всю інформацію відносно дисципліни і вимог викладача, можливість скачати всю необхідну документацію й літературу (яка має бути у відкритому доступі), можливість залишати повідомлення для викладача й можливість мати власну підсторінку (для проходження різних тестів та зберігання результатів роботи студента). Час відвідин викладачем даної сторінки має бути чітко регламентованим і вказаним на ній же. Крок 3. Вищий навчальний заклад повинен здійснювати не лише організацію дистанційного навчання, але й контролювати сам процес роботи викладача із студентом – наявність на сторінці всіх необхідних навчальних матеріалів; час on-line лекцій, семінарів, консультацій, іспитів; мережеву «відвідуваність» студента; інтенсивність й раціональність мережевої роботи викладача. І так як, за нашим твердим переконанням, в основі даного процесу роботи викладача із студентом лежить принцип індивідуалізації, то і оплата повинна виплачуватися за кожного дистанційного студента окремо, а не за групу.

Висновок

Та все ж, успішність результату подібної загальної роботи вищого навчального закладу, викладача й дистанційного студента, залежить від самого студента – його працьовитості, старанності, організованості, бажання досягти поставлених цілей в навчальній діяльності. У наш час Інтернет надає всі необхідні можливості для організації процесу здобуття освіти, а розроблені педагогами методики дистанційного навчання – для успішного його втілення. Неможливість відвідувати заняття регулярно – вже не проблема, й лише від внутрішньої цілеспрямованості студента залежить його майбутнє – і як студента, і в подальшій професійній діяльності.

Список літератури

1. Andreev A. A. Vvedenie v distantsionnoe obuchenie / A. A. Andreev // Kompyuteryi v uchebnoy protsesse. – M.: Intersotsioinform, - 1998. – No. 2. – S. 25-68.
2. Antoniv O. Distantsiye vivchennya movi: problemi i metodi / O. Antoniv // Teoriya i praktika vkladannya ukrayinskoyi movi yak inozemnoyi. – 2007. – Vip.2. – S. 48-54.
3. Zhilkin V. V. Telekommunikatsionnyie tehnologii kak noviyi obrazovatelnyiy standart. Off-line i on-line telekommunikatsionnyie sredstva / V. V. Zhilkin // – Pech. Didakt. – 2003. – No. 3. – S. 27-33.
4. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro distantsiye navchannya.– Stranitsa dostupa: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.
5. Schukin A. N. Obuchenie inostrannym yazyikam: Teoriya i praktika / A. N. Schukin // – M.: Filomatis, - 2006. – 480 s.

Реферати

ОРГАНИЗАЦИЯ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКОМ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Петрушова Н. В.

Автор статьи исследует особенности организации дистанционного образования в современных условиях в Украине вообще и относительно обучения иностранным языкам в процессе преподавания в высших учебных заведениях. Проводится анализ существующих форм и методов организации дистанционного обучения иностранным языкам, останавливаясь на работе со студентами неязыковых специальностей. Автор также предлагает свою модель успешной дистанционной работы преподавателя, синтезируя исследованный материал.

Ключевые слова: новые информационные технологии обучения, дистанционное обучение, Интернет-технологии, веб-ресурсы.

ORGANIZATION OF FOREIGN LANGUAGE DISTANCE LEARNING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Petrushova N. V.

The author of the article investigates the distance learning organization peculiarities in modern conditions in Ukraine in general and concerning foreign language teaching in the process of teaching in higher educational establishments. The analysis of existent forms and methods of distance teaching foreign languages organization is conducted, paying attention to the work with the students of unlinguistic specialities. An author also offers the own model of the successful distance work of the lecturer while synthesizing examined scientific investigations.

Key words: new information technologies of teaching, distance learning, internet-technologies, web-resources.

Стаття надійшла 23.05.2015 р.